
Briefadvies

Financiering waterbeleid

Advies over de financiering van het waterbeleid

Datum van goedkeuring 15/07/2024

Volgnummer 2024 | 015

Coördinator + e-mailadres Wim Van Gils, wim.van.gils@minaraad.be
Annick Lamote, alamote@serv.be

Bezoekersadres

Herman Teirlinckgebouw
Havenlaan 88
1000 Brussel
T 02 558 01 30
E info@minaraad.be
www.minaraad.be

Mevrouw Zuhail Demir
Vlaamse minister van Justitie en Handhaving,
Omgeving, Energie en Toerisme

De heer Matthias Diependaele, formateur

Uw bericht van

Datum

15/07/2024

Uw kenmerk

/

Contact e-mail

wim.van.gils@minaraad.be

Ons kenmerk

01/L25/2024/

Contact telefoon

02 558 01 37

Geachte mevrouw, mijnheer,

Dit advies richt zich tot de aankomende Vlaamse Regering. Met dit advies op eigen initiatief richten de Minaraad en de SERV zich tot de besluitvormers die betrokken zijn in de vorming van een volgende Vlaamse Regering. Dat is uitzonderlijk, maar volgens de Raden ook nodig, gezien de stand van zaken van de discussies over de financiering van het waterbeleid. De volgende Vlaamse Regering zal in de Blue Deal duidelijkheid moeten scheppen over de doelstellingen en de structurele financiering in het waterbeleid. De SERV en de Minaraad hebben gevraagd om hierbij proactief betrokken te worden¹ en zetten hiermee alvast zelf een eerste stap.

Geen maatschappelijke betrokkenheid in voorbereidend proces. De discussie over de financiering van het waterbeleid loopt al geruime tijd. De Vlaamse Regering gaf opdracht tot een uitgaventoetsing over de RIO-subsidies² en een uitgebreide studie over de financiering van het waterbeleid door de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid (CIW)³. Vertegenwoordigers vanuit het maatschappelijk middenveld waren niet bij deze studies betrokken. De CIW informeerde de adviesraden wel over de vooruitgang. Dit gebeurde de laatste keer op de CIW klankbordgroep van 26 oktober 2023, maar op verdere vragen voor nadere toelichting werd niet ingegaan. De studie is niet publiek, maar de CIW verwijst er wel naar in haar memorandum⁴. De Raden gaan er vanuit dat de onderhandelaars er wel over beschikken.

De Minaraad en de SERV hebben op dit moment geen toegang tot de finale studies, zodat ze geen grondige analyse kunnen uitvoeren en pas kunnen reageren als de studies publiek beschikbaar zijn. De Raden hebben wél zicht op de grote lijnen van de CIW studie, en menen dat het nuttig is om reeds in deze fase een aantal aandachtspunten te formuleren.

¹ Advies 2023|21 Minaraad, SERV en SALV over het Blue Deal decreet: van programma naar structureel beleid, §12

² [VR 2022 0912 VV DOC.0186/1](#)

³ <https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/over-ciw/organisatievorm/organisatievorm/ciw-projectgroepen/thema-water-en-beleidsplanning/projectgroep-financiering-waterbeleid>

⁴ <https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/over-ciw/visie/ciw-memorandum-2024>

Grote financiële uitdagingen. Op 21 maart 2024 organiseerden de Minaraad en de SERV zélf een hoorzitting met vertegenwoordigers uit het werkveld, om een beeld te krijgen van de uitdagingen en oplossingsrichtingen. Daaruit bleek dat de financiële uitdagingen waarvoor de sector staat, bijzonder groot zijn. Dit zijn:

- De grote uitdagingen rond het asset management in zowel de drinkwatersector, de afvalwaterzuivering én het beheer van stromende waterlopen.
- De grote investeringsnoden in de waterzuivering, om de ambities uit de derde stroomgebiedbeheerplannen te kunnen waarmaken.
- De proportioneel nog grotere investeringsnoden in het watersysteembeheer, die vooral bedoeld zijn om de schade door overstromingen in te perken (zie bv SIGMA, TOP-Dender, ...).
- De aanzienlijke investeringen nodig voor het hemelwaterbeheer en de waterbevoorrading, die nog erbarmelijk in beeld zijn, mede omdat er nog geen waterzekerheidsdoelen⁵ zijn vastgesteld.

Aanbevelingen om de kostenstijgingen te beperken

Een eerste aanbeveling is dat er niet alleen moet gewerkt worden aan de inkomstzijde, maar dat er ook meer inspanningen noodzakelijk zijn om de kostenstijgingen in het waterbeleid onder controle te houden. De SERV en de Minaraad schuiven daarbij alvast drie pistes naar voor.

1. Meer efficiëntie door een betere organisatie. De Minaraad en de SERV dringen aan op ingrepen in de *governance* van het waterbeleid zelf, om op die manier te komen tot meer efficiëntie. De Raden zijn er zich van bewust dat dit niet zal leiden tot een daling in de investeringsnoden, maar menen niettemin dat een sterkere sturing op de kostenefficiëntie bij de verschillende betrokken organisaties noodzakelijk is. De Raden herinneren aan de aanbevelingen over de waterzuiveringssector⁶; wijzen op de noodzaak om het beheer van de onbevaarbare waterlopen te rationaliseren⁷, en menen dat ook het hemelwaterbeheer een belangrijke uitdaging vormt in deze.

2. Meer efficiëntie door een sterkere geïntegreerde gebiedsgerichte werking. Het is duidelijk dat voor een aantal doelstellingen, er sneller moet gewerkt worden aan een performante groenblauwe infrastructuur, zowel in de bebouwde als in de open ruimte. Het is daarbij cruciaal voor de kostenefficiëntie én het draagvlak om geïntegreerd te werken en koppelkansen met andere doelstellingen volop te benutten. De huidige aanpak is té versnipperd en té sterk gebonden aan projectoproepen; een beter gestructureerde aanpak, met een structurele financiering, dringt zich op. Dit is een uitdaging die breder gaat dan de watersector alleen.

3. Beperk de kostenstijgingen door hefboomen in het aanpalend beleid. De SERV en de Minaraad verwijzen tenslotte naar een aantal “hefbomen” in aanpalende beleidsdomeinen, die een grote impact hebben op de kosten in het waterbeleid. Het gaat dan om de realisatie van de doelstellingen van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (BRV), de doorwerking van de doelen in het erosiebeleid, MAP en het GLB en een betere aanpak van de diffuse bronnen, onder andere door inspanningen in het productbeleid, en ingrepen om de vervuiling vanuit wegtransport te beperken.⁸

⁵ Waterzekerheidsdoelen handelen over overstromingen én waterbeschikbaarheid. De term werd gemunt in het rapport “Weerbaar Waterland”, de doelen worden momenteel voorbereid via studiewerk.

⁶ Advies 2023 | 044 van Minaraad en SERV over het Ontwerpbesluit invulling gemeentelijke saneringsverplichting; Advies 2022 | 03 van Minaraad en SERV over het decreet dat de aansturing van Aquafin regelt.

⁷ Advies 2024 | 015 over de rationalisering van het beheer van de onbevaarbare waterlopen.

⁸ Advies 2021 | 007 van Minaraad, SERV en SALV over de derde stroomgebiedbeheerplannen, p. 9.

Aanbevelingen om het studiewerk te verbeteren

Een tweede reeks aanbevelingen behandelt de kennisnoden, zoals de Raden die nu ervaren.

1. Kijk verder vooruit in de tijd. In de huidige oefening van de CIW is de tijdshorizon beperkt tot 2027. Nochtans zijn er veel plannen met een ruimere tijdshorizon, en zijn er ook data beschikbaar over de verwachte kosten. De Raden vinden het noodzakelijk om projecties te maken die verder vooruit kijken in de tijd, om de houdbaarheid van de huidige financieringsmechanisme ook op langere termijn te kunnen beoordelen, bijvoorbeeld in het licht van de klimaatverandering. Daarnaast vragen de Raden om ook de effecten van nieuwe wetgeving, zoals de Richtlijn Stedelijk Afvalwater, nieuwe normen voor PFAS, etc tijdig in beeld te brengen.

2. Breng de investeringsnoden voor de waterzekerheidsdoelen in beeld. De Minaraad en de SERV vragen om snel de waterzekerheidsdoelen op te maken en goed te keuren, en om de investeringsnoden in beeld te brengen die voor het bereiken van die doelen noodzakelijk zijn. De Raden herhalen ook met aandrang de vraag om een écht strategisch plan waterbevoorrading op te maken⁹, dat alle sectoren en alle waterbronnen omvat.

3. Breng de kosten en baten voor de doelgroepen in beeld. De raadsorganisaties in de Minaraad en in de SERV vertegenwoordigen zowel de belangrijkste gebruikers van waterdiensten, als de belangrijkste financiers van het waterbeleid. Ze vragen dat de effecten van beslissingen in de financiering, voorafgaand aan de besluitvorming, voldoende kwalitatief in beeld worden gebracht. Het gaat dan om de ecologische gevolgen, de impact op sociaal vlak en de economische effecten.

Betrek de Minaraad en de SERV bij de verdere uitwerking. Afsluitend vragen de Raden uitdrukkelijk om sterker betrokken te worden in het verdere verloop van deze beleidsdiscussie en eventuele volgende studies.

Hoogachtend,

Erik Grietens
Voorzitter Minaraad

Danny Van Assche
Voorzitter SERV

⁹ Advies 2020| 008 van de Minaraad betreffende het strategisch plan watervoorziening